Povzetki

Ocena poplavne ogroženosti in obvladovanje tveganja v Dar Belamriju: hidrološki in hidravlični pristop za učinkovito urbanizacijo in čiščenje slumov

RACHID DAHMANI, FATEHI ALTALQI, AMINE BELMZOUKIA, ADIL ECHCHELH, SAÏD CHAKIRI, MOHAMMED BENAMMI IN AÏT FORA ABDERRAHMANE

Dar Belamri velja za eno od nastajajočih središč province Sidi Slimane, vendar trpi zaradi širjenja slumov v samem centru, zlasti v centru Ouled Abd Essadek, katerega del se nahaja na robu pečine v bližini kamnolomov, raztresenih tu in tam, pa tudi na ravni središča Fajarja, ki se nahaja v bližini Wadi Beht. Ta območja se razlikujejo po tem, da se nahajajo na naravnem poplavnem območju, kar zahteva proaktivno obvladovanje teh tveganj s strani lokalnih načrtovalcev in odločevalcev. Ta študija predlaga orodje za ocenjevanje poplavne ogroženosti, prilagojeno specifičnim razmeram v teh centrih. Metodologija združuje pogostost in vplive poplav z uporabo hidrološkega in hidravličnega pristopa. Ta pristop temelji na hidrološkem modelu za analizo prostorsko-časovnega razvoja hidravličnih lastnosti (kot so pretok, hitrost, vodostaj in poplavljena območja) med referenčnimi poplavami, hkrati pa ocenjuje vplive hidravličnega razvoja na dinamiko toka. Študija se osredotoča na dve glavni reki: Beht wadi in Oum El Zein wadi. Podrobne topografske raziskave so zagotovile natančne morfološke podatke, ki omogočajo zanesljivo hidravlično simulacijo poplav za različna obdobja vračanja. To je omogočilo natančno opredelitev poplavnih območij in odločilno prispevalo k razmejitvi območij, primernih za urbanizacijo in gradnjo, kar je privedlo do razvoja karte poplavne ogroženosti. Je bistveno orodje za ciljno usmerjeno in učinkovito obvladovanje poplavne ogroženosti, ki olajša pripravo končne karte pripravljenosti za urbanizacijo in s tem opredelitev ustreznih rešitev za neformalno naselitev in izogibanje različnim tveganjem v središču Dar Belamrija, z morebitnim posploševanjem na druga podobna območja z veliko učinkovitostjo.

Ključne besede: razvojni načrt, poplave, slumi, topografija, raba zemljišč, daljinsko zaznavanje
IJEMS 18 (2): 147–176

Mednarodna dimenzija odpornosti kritične infrastrukture: izzivi sredozemskega varnostnega okolja

DENIS ČALETA

[308]

Odpornost kritične infrastrukture (CI) se je izkazala kot odločilni izziv 21. stoletja, ki ga spremlja vse večje prepoznavanje njenih mednarodnih in čezmejnih razsežnosti. To je najbolj očitno v sredozemski regiji, ki jo zaznamuje strateški položaj na stičišču Evrope, Afrike in Bližnjega vzhoda, podnebna ranljivost in družbeno-politična raznolikost. Ta članek raziskuje mednarodno dimenzijo odpornosti CI s posebnim poudarkom na izzivih in priložnostih, ki jih prinaša sredozemski bazen. Sredozemlje se sooča s prepletom groženj, ki preizkušajo robustnost in prilagodljivost infrastruktur, na katerih so družbe odvisne. Podnebne nevarnosti, kot so vročinski valovi, suše, gozdni požari in poplave, vse bolj motijo energetske, vodne in prometne sisteme. Hkrati kibernetsko-fizične grožnje, povezane z digitalizacijo energetskih omrežij, telekomunikacijskih omrežij in pomorskih transportnih sistemov, izpostavljajo regijo sofisticiranim kibernetskim napadom in zaporednim neuspehom. Ta tveganja dodatno povečujejo geopolitična nestabilnost, saj konflikti, neregularni migracijski tokovi in varnost energetskih tranzitnih poti močno obremenjujejo nacionalne sisteme in čezmejno sodelovanje. Na podlagi evropskih političnih okvirov, kot so Direktiva CER, Direktiva NIS2, Mehanizem civilne zaščite EU in Strategija EU za odpornost kritične infrastrukture, pa tudi na pripravljalne korake v okviru projekta EU ENDURANCE. Članek ugotavlja, da odpornost v Sredozemlju zahteva tako strateško integracijo kot operativni pragmatizem. Analiza poudarja neustreznost ločenih, na države usmerjenih pristopov in poudarja potrebo po medsektorski, čezmejni in skupnostni vključenosti. Študije primerov, ki se osredotočajo na energetske povezovalnike, pristaniško infrastrukturo in odpornost urbanih obal, prikazujejo medsebojno povezane ranljivosti ter priložnosti za skupno gradnjo odpornosti. Članek zaključuje, da krepitev odpornosti CI v Sredozemlju ni le regionalna nuja, temveč tudi temelj širše varnosti in stabilnosti Evrope. Zahteva usklajene strategije, močnejša javno-zasebna partnerstva ter inovativna orodja, kot so Digitalni dvojčki in regionalne vaje stresnih testov, vse to vključeno v dolgoročno vizijo mednarodnega sodelovanja.

Ključne besede: odpornost, sredozemsko varnostno okolje, kritična infrastruktura, sektorske medsebojne odvisnosti, mednarodno sodelovanje, ENDURANCE

IJEMS 18 (2): 177–205

Diferencirana integracija in skupna varnostna ter obrambna politika: študiji primera – MED7/MED9 in Višegrajska skupina

ANNA MOLNÁR IN ANNA URBANOVICS

Cilj tega članka je analizirati različne oblike diferencirane integracije in kartirati geopolitične namene dveh jasno opredeljenih skupin držav članic Evropske unije: južne Evrope (MED7 in MED9) ter srednje in vzhodne Evrope (Višegrajska skupina), v okviru stalnega strukturiranega sodelovanja (PESCO). V literaturi je diferencirana integracija opisana na več načinov. Pogosto se uporabljajo izrazi, kot so »evropsko jedro«, »Evropa à la carte«, »dvohitrostna Evropa« ali »večhitrostna Evropa«, »izboljšano sodelovanje« ali »integracija spremenljive geometrije«. Čeprav ti izrazi pogosto štejejo za sopomenke, se dejansko nanašajo na različne oblike diferencirane integracije. Študija se osredotoča na dve študiji primerov regionalnih grozdov znotraj EU. Osrednje vprašanje raziskave je, kako lahko PESCO olajša diferencirano integracijo v te oblike subregionalnega sodelovanja in katere vrste diferencirane integracije iz tega izhajajo. Članek ne ocenjuje učinkovitosti PESCO, temveč preučuje statistične podatke o sodelovanju in vodstvenih vlogah držav članic. Raziskava temelji na uradnih izjavah in publikacijah o sodelovanju držav članic, dokumentih EU ter podatkih, objavljenih na uradni spletni strani PESCO.

Ključne besede: unija, diferencirana integracija, PESCO, Višegrad 4, MED7 in MED9
IJEMS 18 (2): 207–235

Ali neformalnost odvrača naložbe? Empirična analiza tujih naložb in neformalnega gospodarstva v državah EU in kandidatih

BERNARD DOSTI IN ARLIND MAZE

Ta študija si prizadeva razumeti interakcijo med velikostjo neformalnega gospodarstva in tokovi neposrednih tujih naložb (FDI) v državah članicah EU in državah kandidatih za EU na Zahodnem Balkanu, kot del širše sredozemske regije. Glavna hipoteza analize je, da neformalnost odvrača od tujih naložb zaradi dejavnikov, ki segajo od institucionalne kakovosti do nepoštene konkurence. Z uporabo podatkov iz obdobja 1996–2020 in z uporabo ocen z običajnimi metodami najmanjših kvadratov (OLS) in fiksnimi učinki (FE) naši rezultati kažejo, da večje neformalno gospodarstvo bistveno zmanjšuje dotok in odliv tujih investicij le v državah zunaj EU, saj za države članice EU ni statistično pomembne povezave. Ugotovitev vztraja tudi po nadzoru institucionalne kakovosti, kar nakazuje, da dokumentirani vpliv neformalnega

gospodarstva na tuje naložbe ni predvsem posledica institucionalne šibkosti, temveč drugih temeljnih tržnih popačenj, ki prevladujejo na velikih neformalnih trgih. Ti vpogledi poudarjajo potrebo po prihodnjih raziskavah, ki bi raziskale, kako neformalnost vpliva na tržne razmere in vedenje vlagateljev.

[310] *Ključne besede:* neformalno gospodarstvo, tuje neposredne naložbe, članstvo v EU, države kandidatke za EU
IJEMS 18 (2): 237–256

Organizacijska učinkovitost na nastajajočih trgih: vpogled v makedonska MSP

IVONA MILEVA

Čeprav je bila učinkovitost organizacij široko preučevana v razvitih državah, primanjkuje empiričnih dokazov iz nastajajočih gospodarstev – zlasti med malimi in srednje velikimi podjetji (MSP). Prejšnje raziskave so se pogosto osredotočale na posamezne dejavnike (kot sta stres ali fluktuacija), ne da bi vključevale tako objektivne finančne kazalnike kot subjektivne človeške skrbi. Ta študija zapolnjuje to vrzel z analizo glavnih dejavnikov organizacijske učinkovitosti v makedonskih MSP, vključno z odsotnostjo z doma, stresom, zadovoljstvom pri delu, fluktuacijo ter kazalniki finančne uspešnosti, kot sta donosnost kapitala (ROE) in donosnost sredstev (ROA). Raziskava temelji na teoriji družbene izmenjave (Organ 1977) in na okvirih organizacijske učinkovitosti (Quinn in Rohrbaugh 1983; Zammuto 1984), ki prikazujejo, kako objektivni finančni kazalniki in subjektivni dejavniki človeških virov medsebojno vplivajo na učinkovitost MSP na nastajajočih trgih. Rezultati temeljijo na podatkih, zbranih od 408 anketirancev iz 30 makedonskih MSP. Metodologija ankete je bila izbrana zaradi njene sposobnosti sistematičnega zbiranja zaznav in izkušenj zaposlenih iz reprezentativnega vzorca MSP. Konstrukti so bili operacionalizirani z uporabo priznanih meril (npr. COPSOQ II, ASQ, MOAQ-JSS), kar omogoča zanesljivo oceno psihosocialnih in organizacijskih spremenljivk. Rezultati kažejo, da vodje v primerjavi z zaposlenimi poročajo o bistveno višjih ravneh stresa in zadovoljstva pri delu. Čeprav ni razlik med spoloma v zadovoljstvu z delom ali nameri za opustitev zaposlitve, ženske poročajo o višji ravni stresa kot moški. Po starostni analizi imajo zaposleni, stari 55 let in več, višje stopnje odsotnosti kot tisti v srednji karierni skupini, medtem ko imajo mlajši zaposleni bistveno večje namere za odhod iz podjetja. Pomanjkanje preglednosti pri poročanju MSP je povzročilo nepovezane finančne podatke, kar poudarja potrebo po standardiziranih postopkih preglednosti v nastajajočih gospodarstvih. Študija poudarja potrebo po ciljno usmerjenih kadrovskih strategijah za izboljšanje zadovoljstva pri delu, zmanjšanje fluktuacije zaposlenih in spodbujanje pozitivnega orga-

nizacijskega okolja. Da bi zagotovili celovit vpogled v uspešnost organizacij na nastajajočih trgih, bi morale nadaljnje raziskave večji poudarek nameniti integraciji kazalnikov finančne uspešnosti.

Ključne besede: organizacijska učinkovitost, dejavniki, makedonska mala in srednja podjetja, nastajajoči trgi

IJEMS 18 (2): 257–287

Krepitev medkulturne kompetence s sodelovalnim spletnim mednarodnim učenjem (COIL): študija primera iz Albanije in Litve

ANISA KUME, FATMA JAUPI IN SAULIUS TVIRBUTAS

Članek vsebuje študijo primera o uporabi sodelovalnega spletnega mednarodnega učenja (COIL) na Ekonomski fakulteti Univerze v Tirani (FEUT) in Kauno Kolegija v Litvi. Potekala je pet tednov konec leta 2024. Študenti so sodelovali na virtualnih platformah in izvajali naloge, ki so bile vključene v učne načrte obeh institucij. Študija je uporabila mešani pristop, ki vključuje pred- in post-ankete ter kvalitativno introspekcijo. Preučuje učinke COIL na medkulturne veščine učencev, spletno sodelovanje in sodelovanje v mednarodnih skupinah. Rezultati kažejo, da COIL povečuje občutljivost študentov za kulturne razlike, povečuje njihovo samozavest pri sodelovanju s študenti iz drugih držav ter izboljšuje spletno komunikacijo in sposobnost reševanja problemov. Raziskava ugotavlja tudi potencial COIL za zagotavljanje vključujočih in trajnostnih rešitev za uporabo klasične fizične mobilnosti. S pomočjo uporabnega modela virtualnega sodelovanja ta raziskava prispeva k obstoječi literaturi o internacionalizaciji visokega šolstva prek spletnih učnih metod.

Ključne besede: sodelovalno spletno mednarodno učenje (COIL), medkulturna kompetenca, digitalno sodelovanje, inovacije v visokem šolstvu, trajnostna internacionalizacija
IJEMS 18 (2): 289–299